

Бұл мониторинг депозиттердің түрлері және мөлшерлемелері туралы жалпы ақпарат беруге бағытталған. Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры (ҚДКБҚ, Қор) алдарыңыздағы деректердің қанишалықты дәл, толыққанды, шынайы және өзекті екендігіне кепілдік бере алмайды. Өйткені олар екінші деңгейдегі банктердің сайттарына жасалған мониторинг негізінде алынған. Сонымен банк салымы шартын жасамай тұрып, таңдау жасалған банк туралы ақпараттарды нақтылап, пысықтап алу қажет. Тағы да еске саламыз, банктегі таңдап алынған салымға ақша салмай тұрып, сол депозиттің табыстылығы ғана емес, банктің өзінің қаржылық ахуалы қандай екендігін ескерген дұрыс болады. Мәлімет үшін: ҚДКБҚ сайтында банктердің рейтингі туралы ақпарат та жарияланған (<https://kdif.kz/kz/finansovaya-gramotnost/rating/>). Бұл банктер – Қазақстанның депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесіне қатысушы қаржы институттары. Ал рейтингтерді халықаралық рейтингтік агенттіктер берген. Жинақ ақша туралы саналы шешім қабылдау үшін ҚДКБҚ шарттың

Жеке тұлғалардың теңгедегі депозиттері бойынша 2024 жылғы қарашадағы сыйақы мөлшерлемелері

(депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесіне қатысушы банктердің сайттарына мониторинг жүргізу негізінде)

Банктердің сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру барысына жасалған шолу 2024.04.11 қарай қалыптасқан деректер

Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры әрбір банк өзінің депозиттік өнімдері бойынша пайыздық сыйақыларының мөлшерін өзінің ішкі депозиттік саясатына сәйкес белгілейтіндігін хабарлайды. Сонымен қатар банктер Ұлттық Банктің базалық мөлшерлемесі мен нарықтың басқа да қатысушыларының мөлшерлемелерінің өзгеруін де ескереді.

Депозит нарығында мөлшерлемелердің деңгейі қазіргі уақытта жалпы тұрақты деп айтуға болады. Алайда жекелеген қатысушылар өздерінің ішкі саясатын басшылыққа ала отырып, оларды жоғарылату немесе төмендету жағына қарай түзетулері мүмкін.

Өткен қазан айымен салыстырғанда 2024 жылдың қараша айында депозит нарығында мынадай өзгерістер орын алды:

- 1 қатысушы банк – мерзімсіз депозиттер бойынша сыйақы мөлшерлемесін өзгертті;
- 4 қатысушы банк толықтыру құқығы жоқ жинақ депозиттер бойынша мөлшерлемелерді қайта қарады;
- 1 қатысушы банк 3 айлық мерзімге арналған толықтыру құқығы жоқ жинақ депозиттер бойынша акциялық ұсынысты өзінің банктік өнімдері желісінен алып тастады.

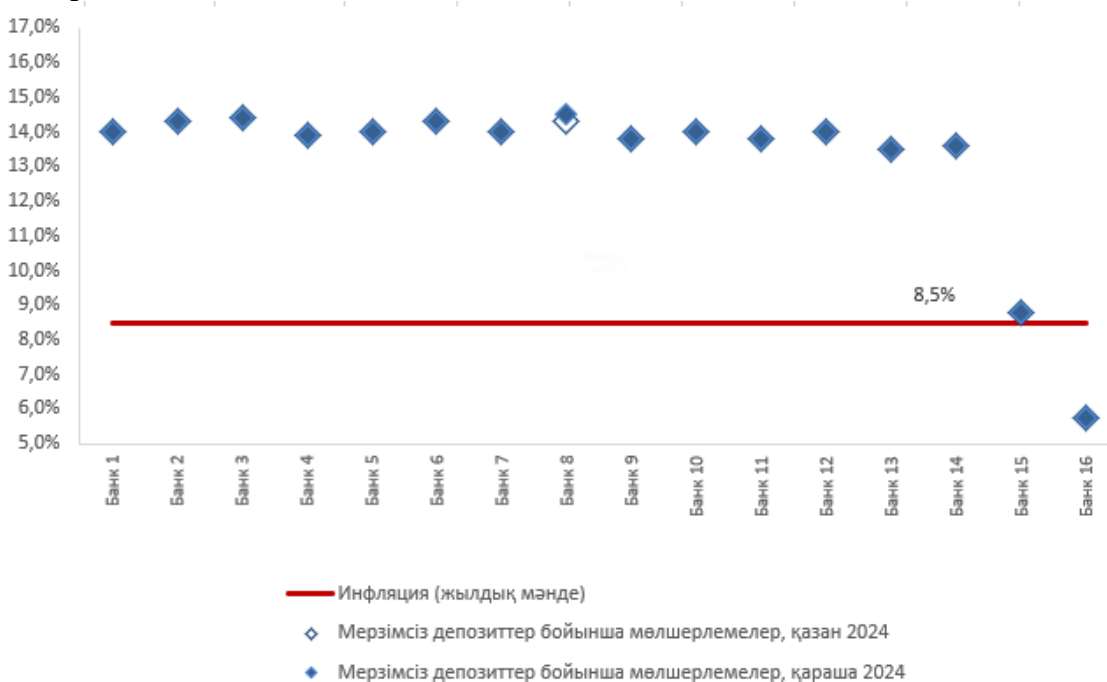

Мерзімсіз салымдар¹

2024 жылдың 01 қазанындағы жағдай бойынша қазақстандықтардың ақшалай қаражаттарының 65%-ы мерзімсіз депозиттерге шоғырландырылған. Мерзімсіз депозиттердің танымалдылығы олардың икемділігімен түсіндіріледі: кез келген уақытта төмендетілмейтін қалдыққа дейін ақша алуға болады және кез келген сомаға ақша салуға болады. Бұл депозиттер бойынша табыстылық инфляция деңгейінен жоғары.

2024 жылдың қараша айының басына қарай, мерзімсіз депозиттер нарығында айтарлықтай өзгерістер орын алған жоқ. Әдеттегідей, ұсыныстар депозиттерге кепілдік беру жүйесіне қатысушы 16 банктен түсуде. Олардың 15-і өздерінің мөлшерлемелерін қайта қарады. Тек қана активтерінің мөлшері бойынша нарықта алар үлесі 4%-ды құрайтын бір қатысушы банк мөлшерлемесін 0,2 пайыздық тармаққа (п.т.) өсірді.

1-графика. Банкердің мерзімсіз депозиттер бойынша ұсынатын мөлшерлемелері (2024 ж. қараша)

¹ мерзімдік талаптарға сәйкес келмейтін депозит - белгіленген мөлшерлеме бойынша депозит, талап еткенге дейінгі депозиттерді қоспағанда оны мерзімінен бұрын алу үшін айыппұл жеке тұлғалардың қайтадан тартылған депозиттері бойынша максималды сыйақы мөлшерлемесінің мөлшерін анықтау және бекіту әдістемесінде (Әдістеме) көзделген ең төменгі айыппұлдан төмен болады немесе мүлдем болмайды

Мерзімді депозиттер²

Мерзімді депозиттер халық арасында аса бір сұранысқа ие емес. Бірақ соған қарамастан, өзіне тән артықшылықтары да бар: бұл талаптары өте икемді мерзімсіз депозиттер мен аса табысты жинақ депозиттердің арасынан орын алатын орташа нұсқа. Бұл ретте мерзімі 3 және 6 айлық мерзімді салымның мерзімсіз салымға қарағанда табыстылығы жоғары болса, жинақ салыммен салыстырғанда икемділігі жоғары.

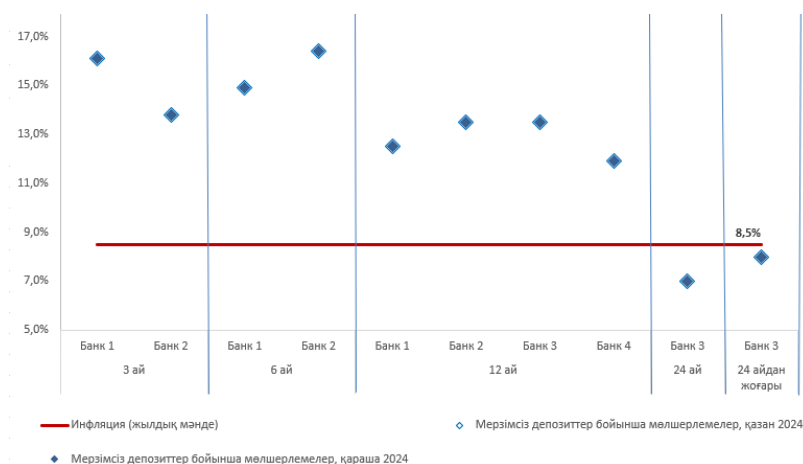
Мерзімді салымнан да ақшаны мерзімінен бұрын толықтай да ішінара да алуға болады. Тек сыйақы мөлшерлемесі ішінара жойылады. Бірақ егер сіз ақшаңызды осы депозитте мерзімі аяқталғанша сақтайтын болсаңыз, жоғары сыйақы мөлшерлемесі сеніміңізді, күткеніңізді ақтайды.

Қараша айының басында он тоғыз қатысушы банктің төртеуі мерзімді салымдарды қабылдау туралы ұсынысты қамтамасыз етті. Бұл сегменттің барлық қатысушылары депозитті 12 айға ашуды ұсынуда. Ал ұсынылып жатқан мөлшерлемелердің ауқымы - 11,9%-дан (ең төмен) 13,5%-ға дейін (ең жоғары). Қалған мерзімдерге келер болсақ, оларда ұсыныстар аз және іріктеу ауқымы 24 айлық мерзім бойынша 7%-дан (инфляциядан төмен) 6 айлық мерзім бойынша 16,4%-ға дейінгі аралықты қамтиды.

2024 жылдың қазан айымен салыстырғанда 2024 жылдың қараша айының басына қарай толықтыру құқығы бар мерзімді салымдар бойынша қандай да бір өзгерістер тіркелмеді.

2024 жылдың қараша айының басына қарай, толықтыру құқығы жоқ мерзімді салымды ешбір қатысушы банк ашқан жоқ.

2-графика. Толықтыру құқығы бар мерзімді салымдар бойынша банктер ұсынатын мөлшерлемелер (2024 ж. қарашасы)

² мерзімділік талабына сәйкес келетін депозит - шарттың талаптары бойынша Әдістемде көзделген ең төменгі айыппұлдан кем емес мөлшерде мерзімінен бұрын алу үшін айыппұл салатын белгіленген сыйақы мөлшерлемесімен депозит.

Жинақ депозиттер

Банктер жинақ депозиттер бойынша едәуір жоғары сыйақы мөлшерлемесін ұсынады. Есесіне одан мерзімінен бұрын ақша алу және ақша салу талаптары қатал. Егер икемділік жағынан қарайтын болсақ, әрине, жинақ салымдар мерзімсіз салымдардан қалыс қалады. Әрине, мұнда да ақшаны мерзімінен бұрын алуға болады. Бірақ бұл жағдайда шот жабылады, ақша толығымен қайтарылады. Ал сыйақы мөлшері толығымен дерлік жойылады.

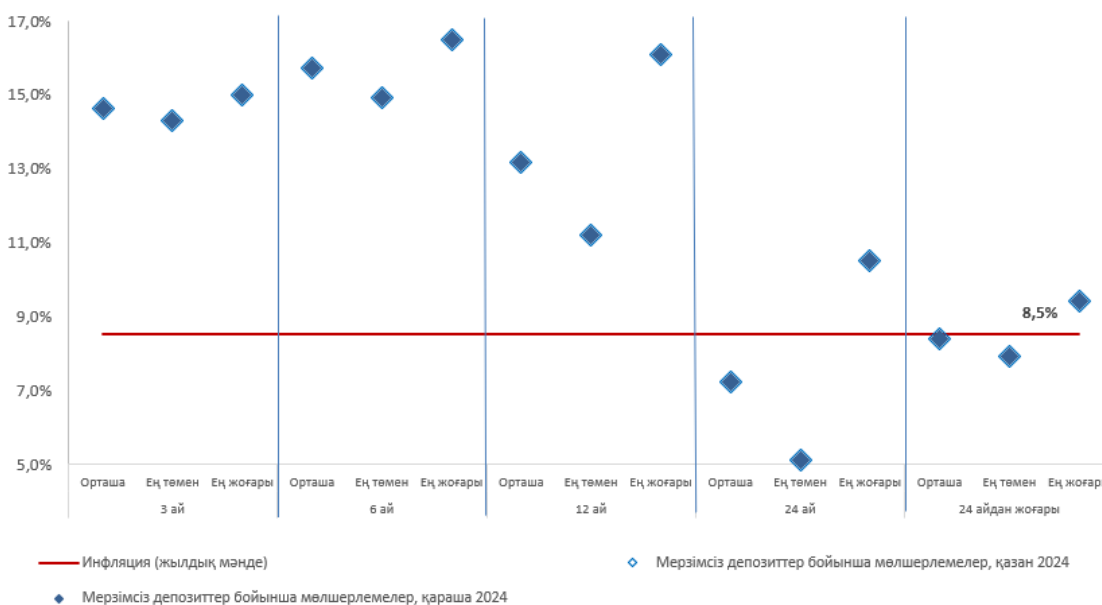
Жинақ депозиттер де толықтыруға болатын және толықтыруға болмайтын депозиттер болып, екі топқа бөлінеді. Төменде осы әрбір сегмент бойынша бір ай ішінде орын алған өзгерістерге назар аударуды ұсынамыз.

Толықтыру құқығы бар жинақ депозиттер

Он тоғыз банктің тоғызы өз клиенттеріне толықтыру мүмкіндігі бар жинақ салымдар ұсынады. Ең жоғары мөлшерлеме мерзімі алты айлық депозиттер бойынша ұсынылған – 16,5%. Ал ең төмен мөлшерлеме 24 айлық мерзім бойынша белгіленген ол 5,1%-ға тең. Ұсынылған мөлшерлемелер 2024 жылдың қарашасында бұрынғы деңгейінде сақталды.

3-графика. Толықтыру құқығы бар жинақ салымдар бойынша банктер ұсынатын мөлшерлемелер (2024 ж. қарашасы)

Толықтыру құқығы жоқ жинақ депозиттер

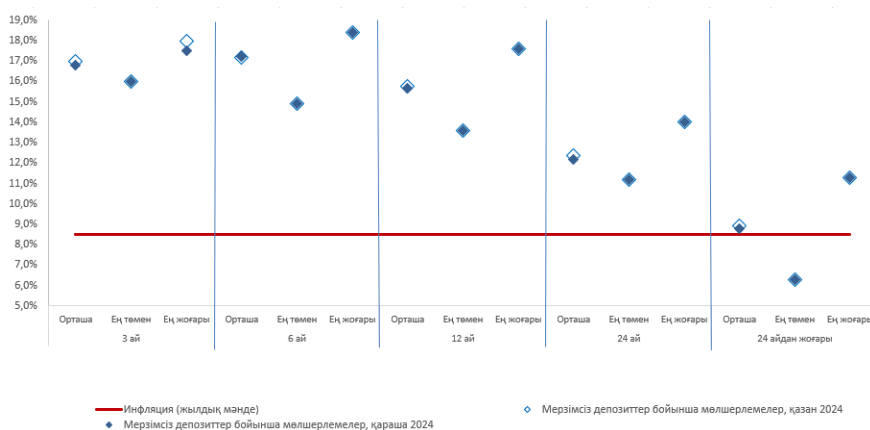
Депозит желісінде он бір банк ақшаны толықтыру құқығы жоқ жинақ депозиттерге орналастыруды ұсынады.

Өткен қазан айымен салыстырғанда қараша айының басында мөлшерлемелер бойынша мынадай өзгерістер байқалды:

- активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі 29% болатын 1 қатысушы банк – 12 және 24 айлық мерзімдер бойынша мөлшерлемелерді сәйкесінше 0,5 п.т.-қа және 1,1 п.т.-қа төмендетті;
- активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі 5% болатын 1 қатысушы банк – 3 айлық мерзім бойынша мөлшерлемені 1 п.т.-қа төмендетті және 6 айлық мерзім бойынша мөлшерлемені 0,5 п.т.-қа жоғарылатты;
- активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі 4% болатын 1 қатысушы банк – 6 айлық мерзім бойынша мөлшерлемені 0,5 п.т.-қа төмендетті және 12, 24 және 24 айлық мерзімдер бойынша мөлшерлемелерді сәйкесінше 0,5, 1,0 және 1,0 п.т.-қа төмендетті;
- активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі 4% болатын 1 қатысушы банк – 6 айлық мерзім бойынша мөлшерлемені 0,2 п.т.-қа төмендетті;
- активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі 2% болатын 1 қатысушы банк 2024 жылдың 01 қарашасынан бастап, депозитті 18,0%-бен 3 айлық мерзімге орналастыру бойынша акциялық ұсынысты өзінің банктік өнімдері қатарынан алып тастады.

Бұл сегментте минималды мөлшерлеме 6,3%-ды (мерзімі 24 айдан жоғары) және максималды мөлшерлеме 18,4%-ды (мерзімі 6 ай) құрайды.

4-графика. Толықтыру құқығы жоқ жинақ салымдар бойынша банктер ұсынатын мөлшерлемелер (2024 ж. қарашасы)

Тұжырымдар

Жүргізілген шолу бойынша мынадай қорытынды шығаруға болады: негізінен банктердің депозиттер бойынша мөлшерлемелері тұрақты. Толықтыру құқығы жоқ жинақ депозиттер сегментінде базалық мөлшерлеме өзгерісінен кейін төмендеу жағына қарай аздаған жылжу байқалады.

Мерзімсіз салымдардың нарықта алар үлесі жоғары. Өйткені олар бойынша депозит базасы басқа сегменттерден ерте қалыптасқан әрі талаптары салымшылар үшін өте икемді. 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімдерге арналған мерзімді және жинақ депозиттер банктер арасында жаңа клиенттер үшін жоғары бағалық бәсекелестікке байланысты едәуір табысты депозиттер болып саналады.

Ұзақ мерзімді депозиттер бойынша мөлшерлемелер қысқа мерзімді депозиттер бойынша мөлшерлемелерден төмен болғандығына қарамастан, олардың табыстылығы тұрақты. Ал бұл тіпті депозит нарығында мөлшерлемелер төмендеп кеткеннің өзінде, қаражаттың сатып алу қабілетін сақтауға көмектеседі.

Қазақстанда инфляция біртіндеп төмендеу үстінде. Айталық, 2024 жылдың қаңтарында ол 9,5%-ды құраса, 2024 жылдың қыркүйегінде 8,3%-ға жақындады. Бұл салымар бойынша тартымды нақты табыстылықты қамтамасыз етеді деген сөз. Ал Қор кепілдігінің арқасында депозиттер азаматтардың жинақ ақшаларын сақтауда және молайтуда ең тиімді және қолжетімді қаржы құралы болып қала береді.

Қор тағы да еске салады, кепілді өтемнің мөлшері салымның түрі мен валютасына тікелей байланысты. Сәйкесінше ол:

- теңгелік жинақ салымдар (депозиттер) бойынша – **20 млн теңгеден;**
- теңгедегі өзге салымдар, шоттар, карточкалар бойынша – **10 млн теңгеден;**
- шетел валютасындағы шоттар, карточкалар ж/е салымдар бойынша – **5 млн теңгеден асырылмайды.**

Егер салымшының бір банкте әрқалай валютада әртүрлі бірнеше салымы бар болса, сол банк лицензиясынан айырылған жағдайда Қор әрбір салым бойынша белгіленген максималды кепілдік сомасын ескере отырып, салымшыға жиынтық кепілді өтем төлейді. Бірақ оның мөлшері 20 млн теңгеден асырылмайды.